

FOTO'S: JORN MOLS - HOUSE OF CONCERNS

Dagverblijf van leem en stro

Het Aardehuis in Culemborg is het eerste kindcentrum in ons land dat is gerealiseerd met strobouw. En wellicht het eerste kindcentrum waar het binnenklimaat op orde is zonder ingrijpende installaties. | Marco van Zandwijk en Esther Blondelle

Bijlschrift

Onze gebouwde omgeving lijkt steeds meer te worden gedomineerd door technische eisen en installaties. Tegelijkertijd zien we een trend die teruggrijpt op elementaire zaken, zoals natuurbeleving en het streven naar installatie-arme, circulaire, bio-based en minimaal milieubelastende gebouwen. In dit streven past het Aardehuis, op stadsboerderij Caetshage in Culemborg.

Een van de initiatiefnemers van het aardehuis in Culemborg is Esther Blondelle. Zij werkte vijf jaar als gastouder in Eva Lanxmeer, Culemborgs deep-ecowijk. In haar eigen huis verzorgde zij voor werkende ouders enkele dagdelen per week de opvang van hun jonge kinderen. Nu vangt zij in het Aardehuis kinderen op.

Op het boerenerf

Als gastouder hechtte Blondelle veel waarde aan de verbinding met de natuur. 'Met natuurlijke speelmaterialen in huis, biologische producten, koken, wandelen en spelen in de natuur, en bij de stadsboerderij. Voor kinderen is het van grote waarde om in de natuur te zijn, met planten en dieren om zich heen. Het ontspant kinderen en er ontstaat vanzelf een creatieve stroom van fantasie en spel.'

Blondelle wilde het 'gezondmakende spelen in de natuur' bevorderen en ruimte scheppen voor het samen beleven van 'huishoudelijke' activiteiten zoals oogsten, koken, wassen en vegen. Een vorm van kinderopvang waar steeds meer vraag naar is. Zij ging daarom op zoek naar een locatie met meer ruimte en die voldeed aan haar ideaal om op een boerenerf te kunnen zijn met de kinderen.

Stadsboerderij Caetshage in Culemborg wilde deze plek graag bieden, maar een geschikt onderkomen was er niet op het

terrein. Blondelle: 'Het aardehuisconcept kwam toen op mijn pad. Een ecologisch bouwwerk dat zowel in zijn ontstaan als in het gebruik de aarde niet belast. Dit sluit goed aan op mijn pedagogische idealen en dient als voorbeeld van ecologische bouw, zoals we die in Culemborg nog niet kennen.'

Architectuurstudenten

Jorn Mols (projectleider van de Gelderland-fabriek), Alex Adler (aannemer), Todd en Boudien Philips (stadsboeren bij Caetshage), werkten samen met Esther Blondelle om het aardehuis te realiseren. Jorn Mols ontwierp een ronde omhullende ruimte die een sfeervolle geborgen binnenruimte biedt. Stichting Caetshage ondersteunde het project en is nu juridisch eigenaar van het Aardehuis.

Blondelle: De plek die wij creëerden wordt overdag grotendeels gebruikt als kindcentrum. Buiten de openingstijden van het kinderhuis is het gebouw ook bedoeld als ontmoetingsplek. De ronde lemen ruimte is een uitnodigende, warme plek geworden voor kleine bijeenkomsten en cursussen. Daarnaast heeft het Aardehuis ook een educatieve functie als voorbeeld van ecologisch bouwen. Een mooie aanvulling in de wijk Eva-Lanxmeer en een nieuwe trekpleister voor architectuurstudenten.'

Ademend huis

Het Aardehuis is een ecologisch bouwwerk met een houten skeletwerk, een zelfdragend dak, muren van stro en leem en een begroeid dak. Door gebruik van natuurlijke materialen is het een ademend huis. De muur van stro en leem absorbeert water als er veel vocht in de lucht zit en staat vocht af

als het droog is. Dit zorgt voor een aangenaam binnenklimaat.

Vroeger was dit een beproefde manier van bouwen, nu is het weer in opkomst door de vraag naar natuurvriendelijke bouwwijzen. Maar niet alleen daarom. Ook omdat stro, leem en hout zich lenen voor het maken van de prachtigste vormen. Het stimuleert de creativiteit van ontwerpers en bouwers.

Voor de verwarming is een leemkachel (in combinatie met vloerverwarming) geïnstalleerd. Inzet was om materialen zo veel mogelijk te hergebruiken. Zo heeft het Aardehuis de deuren gekregen van woningbouwcoöperatie Kleurrijk Wonen. En het bouwen gebeurde bijna volledig door vrijwilligers. Een groep ecobouwers die zich Masconmenos noemen, nam de eerste bouwweek voor hun rekening. Zij hebben hun kennis op een praktische manier gedeeld door een workshop te geven aan twintig mensen en samen het grootste deel van de constructie neer te zetten. De workshop-deelnemers waren mensen uit het hele land die ecologisch wilden leren bouwen.

Esther Blondelle is nu gastouder af en pedagogisch medewerker van het Aardehuis waar maximaal tien kinderen vanaf anderhalf jaar tot uiterlijk 7 jaar worden opgevangen. Samen met drie andere pedagogisch medewerkers heeft zij een v.o.f. opgericht. Blondelle: 'We werken gelijkwaardig met elkaar onder één hoed. We zijn dus zelfverantwoordelijk voor beleid, administratie en de dagelijkse praktijk met de kinderen. Een hele klus, maar voor ons zeer waardevol. We geven nu vorm aan wat we de kinderen graag doen toekomen, vanuit ons hart.'

Marco van Zandwijk is expert kwaliteit huisvesting & energiebespaarder bij Kenniscentrum Ruimte-OK. Kijk ook op: www.aardehuis.nu en www.masconmenos.nl

Mas con Menos

Mas con Menos is een internationaal bouwcollectief bestaande uit enthousiaste bouwers met als gemeenschappelijke factor een fascinatie voor zelfvoorzienend en vrij leven. Samen maken ze meer met minder, onder de naam Mas con Menos. Invloeden uit verschillende landen komen terug in de creaties, of het nu gaat om het maken van een compleet zelfvoorzienend strobalehuis, een brood/pizza oven of een ecosauna. Mas con Menos maakt bio-constructies die getypeerd worden door het gebruik van natuurlijke en gerecyclede materialen en die samenwerken met de natuur. Een goed voorbeeld hiervan is de School van het Leven in vrede tuin Lung Ta in Spanje. Deze bio-constructie is zo ontworpen dat de warmte van de zon opgeslagen wordt in het gebouw waardoor er het grootste gedeelte van het jaar geen andere vorm van verwarming nodig is.

Toetsing vooraf

Inspecteur Marjolein Ross van GGD Gelderland-Zuid vertelt dat het Aardehuis vanuit inspectieoogpunt helemaal in orde is. Zij toetst niet op duurzaamheid, en gebruik van leem en stro bij een kinderdagverblijf. 'Vanuit onze aanpak Streng aan de Poort hebben de initiatiefnemers van het Aardehuis van tevoren overlegd met de gemeente en bijvoorbeeld de brandweer. Op dat niveau is vooraf getoetst of het Aardehuis aan alle voorwaarden voldoet.' Dit is het geval. Ross heeft – naast alle reguliere inspectiepunten – alleen gecontroleerd of dit overleg inderdaad heeft plaatsgevonden. 'Wat wij verder van dit bijzondere gebouw op deze bijzondere locatie vinden, is niet belangrijk. Inspecties gaan niet anders dan op andere locaties die wij toetsen. Als toezichthouder heb ik geen mening over een lemen gebouw, maar als privépersoon vind ik het een mooi concept. Want wie vindt het nu niet fijn als kinderen kunnen opgroeien op een boerderij met dieren?'